

Türkiye'deki Genel Müzik Eğitiminde Yabancı Uyruklu Öğrenciler

Foreign Students in General Music Education in Turkey

ÖZET

Türkiye stratejik konumu nedeniyle özellikle komşu ülke vatandaşlarının gözde bir göç merkezi haline gelmiştir. 2011'den itibaren yaşanan göç dalgası ile yoğun bir yabancı uyruklu nüfusa ev sahipliği yapan Türkiye, yabancı uyruklu eğitim-öğrenim çağındaki öğrencilerin eğitim sistemine etkin olarak katılımı, entegrasyonunun sağlanması için çaba göstermektedir. Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrencilere yönelik çalışmalar genellikle dil-iletişim ve sosyal uyum bağlamında yoğunlaşırken müzik eğitimi alanında çok azdır. Bu çalışmanın amacı, zorunlu eğitimin en önemli unsurlarından biri olan genel müzik eğitiminde yabancı uyruklu öğrencilerin durumunu, bu öğrenciler açısından genel müzik eğitiminin yerini ve önemini tespit etmektir. Bu nedenle, çalışma genel tarama modelinde nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında ilgili literatür taranarak, Türkiye'deki genel müzik eğitiminde yabancı uyruklu öğrencilerin durumu incelenmiş ve öneriler getirilmiştir. Sonuç olarak, diğer öğrencilerle birlikte yabancı uyruklu öğrencilerin de eğitim sistemimizde bulunduğu göz ardı edilmeden bu öğrencilerin müzik eğitiminden etkin bir şekilde faydalanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Göç, Yabancı uyruklu öğrenciler, Müzik eğitimi, Genel müzik eğitimi.

ABSTRACT

Due to its strategic location, Turkey has become a popular migration center, especially for citizens of neighboring countries. Turkey, which hosts a dense foreign national population with the migration wave experienced since 2011, is making efforts to ensure the effective participation and integration of foreign students of educational age in the education system. While the studies for foreign students in Turkey are usually concentrated in the context of language-communication and social harmony, there is very little in the field of music education. The aim of this study is to determine the status of foreign students in general music education, which is one of the most important elements of compulsory education, the place and importance of general music education for these students. Therefore, the study was designed as a qualitative research in the general screening model. Within the scope of the research, the relevant literature was reviewed, the status of foreign students in general music education in Turkey was examined and suggestions were made. As a result, it is necessary for these students to benefit from music education effectively, without ignoring that foreign students are also in our education system along with other students.

Keywords: Turkey, Migration, Foreign students, Music education, General music education.

GİRİŞ

Bir yerleşim yerinden bir başkasına doğru gerçekleşen ve bir insan hareketliliği olarak tanımlanan göç, insanlık tarihinin her sahnesinde kısa ya da uzun süreli olarak sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi yönleriyle birey ve toplumun yapısını değiştiren bir olgudur (Emin, 2019:11). Snoubar'ın (2017:35) da belirttiği gibi, göç olgusu gönüllü ve zorunlu göç olarak iki bölüme ayrılmaktadır: İster zorunlu göç isterse gönüllü göç olsun her ikisinin farklı nedenleri ve her ikisinde de göçmenlerin yaşadıkları farklı sorunlar bulunmaktadır. Zorunlu bir şekilde göç edenler gönüllü bir şekilde göç edenlerden farklı sorunlar yaşamaktadır. Yurtiçinde ya da uluslararasıda yaşanan gönüllü ve zorunlu göç süreci de farklı sonuçlar yaşanmasında etkili olmaktadır. Kart ve Şimşek'e (2019:3) göre, günümüz açısından özellikle sınır komşularından göç eden bireyler olmak üzere Türkiye'de yaşayan göçmen sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu sayısal artışın yanı sıra Türk toplumundaki yerleşik unsurların da tarihsel süreçle birlikte çokkültürlü bir toplum yapısını oluşturdukları da bilinen bir gerçekliktir. Böylesi farklı özelliklere sahip bireylerden oluşan toplumsal yapının çeşitli sorunlar yaşadığı ileri sürülebilir. Özellikle iç çatışmalar, farklı etnik unsurların yaşadıkları sorunlar ve savaş gibi önemli olaylar neticesinde yerlerinden ayrılarak Türkiye'ye göç eden kitlelerin yaşadığı ve yaşayabileceği sorunların ortaya konulmasının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Çetin vd. (2010:2) de Türkiye'nin, etnik, dini, ideolojik veya başkaca nedenlerle zulme uğramaktan korkarak batı ülkelerine göç etmeye çalışan on binlerce sığınmacı için bir geçiş ülkesi olma özelliğini korumakta olduğunu, ayrıca Avrupa Birliği ülkelerinin yasadışı

Melike Mehpere Hekim¹
Bilgen Özcan Coşkunsoy²

How to Cite This Article

Hekim, M. M. & Coşkunsoy, B. Ö. (2024). "Türkiye'deki Genel Müzik Eğitiminde Yabancı Uyruklu Öğrenciler", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 10(3): 422-430. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11397053>

Arrival: 19 April 2024
Published: 30 May 2024

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Müzik Öğretmeni, MEB, İstanbul, Türkiye.

² Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye.

göçle mücadeleyi bir güvenlik sorunu olarak görmesinden en çok mülteci ve sığınmacıların zarar gördüğünü, Batılı ülkelerin geri kabul anlaşmalarıyla sığınmacı akınını durdurmaya çalıştığını ve Türkiye gibi “baraj” ülke konumundaki ülke sayısının arttığını ve geline aşamada, Türkiye’nin artık mülteci ve sığınmacılar için “kaynak ülke” haline geldiğini ifade etmektedirler. Emin’e (2019:12) göre ise Mart 2011’de başlayan Suriye’deki iç çatışma ve savaşta yüz binlerce insan katledilmiş, milyonlarca Suriyeli de yerinden edilmiştir. Beş milyonu aşkın Suriyeli, Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır gibi komşu ülkeler başta olmak üzere can güvenliği nedeniyle pek çok ülkeye zorunlu göç etmiştir. İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana dünyada tanık olunmayan çapta bir göç akınından en çok etkilenen de bu süreçte izlediği “açık kapı politikası” ile Türkiye olmuştur.

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] 2022 Uluslararası Göç İstatistikleri ’ne göre, Türkiye’ye 2022 yılında gelen yabancı uyruklu nüfus içinde ilk sırayı %25 ile Rusya Federasyonu vatandaşları, Rusya Federasyonu’nu %8,1 ile Ukrayna, %6,5 ile İran, %5,4 ile Afganistan ve %4,8 ile Irak vatandaşları izlemiştir. Türkiye’ye 2022 yılında göç edenlerin illere göre dağılımı incelendiğinde, %35,4 ile en fazla göç alan ilin İstanbul olduğu görülmüş, İstanbul’u %14,8 ile Antalya, %5,4 ile Ankara, %3,9 ile Bursa ve %3,8 ile Mersin takip etmiştir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı 2023 Göçmen İkamet İzinleri İstatistikleri’nde ise ülkemizde ikamet izni bulunan yabancıları Rusya Federasyonu, Irak, Türkmenistan, Suriye, İran, Azerbaycan, Özbekistan, Afganistan, Kazakistan, Ukrayna ve diğer ülke vatandaşları oluşturmaktadır. Bu durumda aileleri ile birlikte göç etmek zorunda kalan yabancı uyruklu çocukların ülkemiz eğitim sistemindeki varlığı giderek artmaktadır. Çok kültürlü yapıda eğitim, ülkemiz geleceği için kritik bir öneme sahiptir. Eren’in (2019:230) de vurguladığı gibi, göç ve eğitim konusunun sadece göç edenlere değil göç edilen ülke insanlarına da yarar sağlayacağı bakış açısı ile ele alınması ve buna uygun gerçekçi çözümler üretilmesi gerekmektedir. Kısa vadede göçmen çocukların eğitim sorunlarının çözülmemesi ve entegrasyonlarının sağlanamamasının, uzun vadede göç edilen ülkeler için bir güvenlik sorunu haline gelebileceği akıllardan çıkarılmamalıdır.

Bu düşünceler doğrultusunda, zorunlu eğitim sürecindeki her çocuğun sosyal ve kültürel uyumunu, problemlerden arındırılmış bir eğitim-öğretim ortamını sağlayabilmenin toplum huzuru için gerekli olduğu ifade edilebilir. İnsan yaşamında önemli işlevleri ve etkileri olan müziğin ve müzik eğitiminin yabancı uyruklu öğrencilerin yeni yaşamlarına entegrasyonlarında önemi büyüktür. Literatürde yabancı uyruklu öğrencilere yönelik birçok çalışma bulunsa da müzik eğitimi konusunda çalışmalar oldukça azdır. Bu bağlamda yabancı uyruklu öğrencilerin Türk eğitim sistemindeki yeri, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim hayatında müziğin yeri ve durumu, çokkültürlü ortamda genel müzik eğitiminin incelenmesi bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu nedenle, çalışma genel tarama modelinde nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. “Genel tarama, hemen her araştırmada izlenen alan yazın ya da literatür taraması olarak bilinen bir taramadır” (Şahin, 2022:173). Araştırma kapsamında ilgili literatür taranarak, Türkiye’deki genel müzik eğitiminde yabancı uyruklu öğrencilerin durumu incelenmiş ve öneriler getirilmiştir.

Yabancı Uyruklu Kavramı

Türk Dil Kurumu’nun güncel Türkçe Sözlüğüne göre uyruk; bir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olma durumu; tebaa olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Püsküllüoğlu (2004:1424) ise yabancı kavramını, başka bir ülkeden, başka bir ulustan olan kimse ya da başka bir ülkeyle, ulusla ilgili, ona özgü olan şeklinde ifade etmektedir. Bu tanımlamalardan yola çıkarak ‘yabancı’ ve ‘uyruk’ terimlerinin birbiri ile benzeştiği söylenebilir. Ancak bu noktada, ‘haymatlos (vatansız)’ kavramı öne çıkmaktadır. “Kavramın Türkçeye geçişi, 1933-1945 yılları arasında (Nasyonal Sosyalizm döneminde) Almanya ve Avusturya’dan Alman vatandaşlığı olan -ağırlıklı olarak Yahudilerin- vatandaşlıktan çıkarılması ve söz konusu kişilerin Türkiye’ye sığınmasıyla gerçekleşmiştir. Nazi Almanya’sı tarafından vatandaşlıktan çıkarılan, sürülen veya başka nedenlerle vatansız kalanların pasaportuna Haymatloz damgası basılmış ve böylece kavram, söz konusu Alman sürgünleri tanımlamak için Türkçeye aktarılmıştır” (Arslan, 2014:124). Vatansız kişinin uluslararası hukuki tanımı ise şu şekildedir: “Vatansız kişi, hiçbir devlet tarafından hukukunun işleyişi çerçevesinde vatandaş olarak sayılmayan kişidir”. Basit ifadeyle; bu, vatansız bir kişinin, hiçbir ülkenin uyruğuna sahip olmadığı anlamına gelir. Bazı kişiler vatansız dünyaya gelir; bazıları ise daha sonra vatansız duruma düşer (UNHCR, 2023). Bu araştırmada ele alınacak yabancı uyruklu kavramı ise başka bir ülkeye vatandaşlık bağı ile bağlı olup Türkiye’ye göç eden/etmek zorunda kalan göçmenler olarak belirlenmiştir. Aslında UN Migration [IOM], uluslararası düzeyde genel kabul gören bir göçmen tanımının bulunmadığını ifade eder. IOM göçmen teriminin, “kişisel rahatlık” amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsadığını kabul eder. Dolayısıyla bu terim, hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklediklerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır (IOM, 2013:39). IOM’un bu nitelendirmesi ile birlikte, yeni bir ülkeye herhangi bir sebeple gelen diğer ülke vatandaşları, hukuki düzeyde

geliş nedenlerine bağlı olarak çeşitli kavramlarla sınıflandırılmıştır. Ülkemizdeki yabancı uyruklu nüfus incelendiğinde, özellikle komşu ülkelerde yaşanan siyasal, sosyal krizlerden sonra göç etmek zorunda kalan insanları; mülteci, sığınmacı, geçici koruma statülü kişiler oluşturmaktadır. Türkiye, taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve açık kapı politikası nedeniyle yoğun bir yabancı uyruklu nüfusa ev sahipliği yapmaktadır.

Mülteci Kavramı

1951’de imzalanan ve Türkiye’nin de taraf olduğu Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin 1. maddesinde mülteci, “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs” olarak tanımlanmıştır (T.C. Başbakanlık, 1961). Sözleşme, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü ile değişikliğe uğramıştır. İlk hali ile, sadece 1 Ocak 1951’den önce meydana gelmiş olaylar sonucunda mülteci olan şahısları kapsayan sözleşmenin kabulünden bu yana, yeni mülteci ortamlarının ortaya çıktığı ve bu nedenle, söz konusu mültecilerin, sözleşmenin kapsamına giremeyebileceği dikkate alınarak, sözleşmedeki tanımın kapsamına giren bütün mültecilerin, Ocak 1951 tarih sınırlamasına bakılmaksızın eşit hukuki statüden yararlanmalarının arzu edildiği belirtilmiş ve anlaşmaya varılmıştır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na [YUKK] (2013) göre ise, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle ülkesine dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilmiştir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir. Kısaca mülteci, doğup büyüdüğü anavatanını terk etmek zorunda kalan, içinde korku, baskı ve kaygı hissi taşıyan, mümkünse yurduna geri dönmek istemeyen kişi olarak tanımlanabilir.

Sığınmacı Kavramı

Diğer bir sınıflandırma olan sığınmacı statüsü ise mülteci kavramı ile zaman zaman karıştırılabilmektedir. IOM’a (2013:74) göre, ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişiler olarak tanımlanan sığınmacılar, olumsuz bir karar çıkması sonucunda ülkeyi terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler nedeniyle ülkede kalma izni verilmemişse bu kişiler ülkede düzensiz bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler. Çetin vd. (2010:15) bu durumda, sığınmacının iltica prosedürü hakkında cevap bekleyen kişi olduğuna göre, mülteci korumasının temel ilkesi geri gönderme yasağı ilkesinden ve insanca muamele standartlarından peşinen yararlanması gerektiğini, ancak prosedür sonucunda ilgili kişinin mülteci kriterlerine uygun olduğuna karar verilirse, bu kişinin en başından itibaren mülteci olarak kabul edildiğini yani, mülteci statüsünün tanınmasının duyurma ve açıklama mahiyetinde olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca sığınmacı kavramının, 1951 Sözleşmesi’nin coğrafi sınırlama ile onaylanmış olması nedeniyle, Türk hukuku bakımından sözleşme kapsamı dışında kalan, yani Avrupa sınırları dışından gelen mülteciler için kullanıldığını ifade etmektedirler.

Geçici Koruma Statüsü

Türkiye’ye göç eden yabancı uyruklu gruplardan bir diğeri de komşu ülke Suriye vatandaşlarından oluşan geçici koruma statülü kişilerdir. Bostancı’nın (2017:197) belirttiği gibi, Arap Baharı olarak anılan ve 2010 yılında Tunus’tan başlayarak hızla diğer Arap ülkelerine yayılan toplumsal hareketler, Mart 2011’de de Suriye’de kitlesel gösterileri tetiklemiştir. Suriye’de yaşanan krizin büyümesi sonucunda 300-400 kadar Suriye vatandaşının, 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısına doğru hareketlenmesi, Suriye’den Türkiye’ye yönelik bir toplu nüfus hareketinin ilk adımını oluşturmuştur. Türkiye, 2011 yılının Nisan ayından itibaren, Suriye’den ayrılmaya zorlanmış kişilerin ani gelişen kitlesel akınlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Suriye’deki durumun ciddiyetini koruması ve sığınmacıların ülkelerine güvenli dönüşlerine imkân verecek koşulların henüz sağlanamamış olması nedeniyle, Türkiye tarafından söz konusu sığınmacılara hiçbir ön koşul aranmadan geçici koruma sağlanmıştır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013), 91. maddesinde “geçici koruma” ifadesi ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanması şekilde yer almaktadır. YUKK ardından 2014’te yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği ile uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usul ve esasları ile bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemleri, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirleri ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki iş birliğiyle ilgili hususları düzenlenmiştir. Nihayet;

vatansız, göçmen, mülteci, sığınmacı, geçici koruma statülü vb. durumda olarak aynı ülkede doğup büyümemiş veya bir devletin vatandaşı olmayan kimse için ‘yabancı/yabancı uyruklu’ kavramı kullanılabilir.

Türk Eğitim Sisteminde Yabancı Uyruklu Öğrenciler

Türkiye, uluslararası standartlara uygun etkin bir ulusal sığınma sistemi inşa edebilmek için yasal ve kurumsal reformlar gerçekleştirmektedir. 2013 Nisan ayında, Türkiye'nin ilk sığınma kanunu olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından uygun bulunmuş ve 11 Nisan 2014'te yürürlüğe girmiştir. Kanun, Türkiye'nin ulusal sığınma sisteminin temel dayanaklarını ortaya koyup; politika oluşturma ve Türkiye'deki tüm yabancılara ilişkin işlemlerden sorumlu olan başlıca kurum olarak Göç İdaresi Başkanlığı'nı kurmuştur. Türkiye aynı zamanda, Türkiye'de geçici koruma sağlanan kişilerin hakları, yükümlülükleri ve bu kişilere ilişkin prosedürleri ortaya koyan Geçici Koruma Yönetmeliği'ni 22 Ekim 2014 tarihinde kabul etmiştir (UNHCR, 2023). Mican'a (2019:133) göre, Türkiye burada imkanlarını zorlayarak insani görevini eksiksiz yerine getirmenin gayreti içinde olmuştur. Mültecileri ülkemizde inşa edilen modern barınma kampları neticesinde gettolara ve açık hava hapisanesine çevrilen adalara, yokluk ve açlığa mahkûm etmemiştir. Tam tersine mültecileri insan onuruna yakışır bir biçimde geçici barınma merkezleri ve şehirlerimizde misafir etmektedir. Ülkemizde bulunan mültecilerin eğitiminden sağlık hizmetlerine, dil eğitiminden istihdamına kadar her türlü çalışma yürütülmektedir. Kuzu ve Deniz (2019:1338) eğitimin mülteci öğrenciler için vazgeçilmez bir unsur olduğunun farkında olan devletlerin, mülteci öğrencilerin eğitime erişimleri ile ilgili olarak çeşitli yasal düzenlemeler, politikalar ve eğitim uygulamaları yürüttüğünü, mülteci öğrencilere sunulan eğitim hizmetlerinin; yaşadıkları sosyal ve kültürel problemler, ortak dil kullanmada yaşanan sorunlar ve uyum problemleri nedeniyle yerleşik öğrencilere göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir.

UNESCO'ya (2014) göre, ülkeler ulusal eğitim sistemlerini güçlendirmeye çalışırken, tüm öğrenenleri bu sürece dahil etmenin yollarını bulma ve her bireyin eğitimsel gelişim için eşit fırsatlara sahip olmasını sağlama konusunda büyük güçlükler yaşamaya devam etmektedir. Tüm çocukların eğitim hakkı birçok uluslararası anlaşma ve metinde belirtilmiş ve hem yasal olarak bağlayıcı hem de bağlayıcı olmayan araçlarla onaylanmıştır. Bu nedenle ülkelerin tüm öğrencilerin eğitim hakkına saygı duyma, koruma ve yerine getirme yükümlülüğü vardır (Baykara Özyıldırım, 2021:2). Ülkemizde bulunan yabancı uyruklu öğrenciler için, 1983 yılında Resmî Gazetede yayımlanan 2922 sayılı ‘Türkiye’de öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun’ ile başlayan yasal düzenlemeler, MEB’in 12/8/2011 tarihli ve 2491 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulu kararıyla 22/8/2011 tarihinde kaldırılmıştır. 2013'te yürürlüğe giren 6458 nolu Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kapsamında Eğitim Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Tüm yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim-öğretim iş ve işlemleri Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından sürdürülmektedir. Ayrıca MEB, 2014 yılında, öncelikle zorunlu eğitim çağındaki öğrenciler olmak üzere, yabancılara yönelik yürütülen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin koordine edilmesi, eğitime erişim ve kaliteli eğitim hizmetlerinin sunulması amacıyla “Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” konulu bir genelge yayımlamıştır. Genelgede, kitlesel akımdan etkilenen il/ilçelerde Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürütmek üzere valilik oluru ile Geçici Eğitim Merkezi (GEM) kurulmasına karar verilmiştir (MEB, 2014). Bu genelge ile MEB kamp içi ve dışı olmak üzere yabancı öğrencilerin eğitimi hususunda birçok yenilik getirmiş ve bu öğrencilerin eğitimi için bir standart oluşturmuştur. Gerek MEB'e bağlı okullar gerekse GEM'lerdeki açık öğretim okullarında olanlar ve özel eğitime muhtaç olanlar dahil, Türkiye’de eğitim gören çocukların sahip olduğu hakların birçoğuna erişimi sağlanmıştır. Bilhassa yabancı tanıtma belgesi ile kayıtlarda yaşanan sıkıntılar aşılmış, bunun yanında kimliği olmayanlara da alternatif çözüm yolları bulunmuştur. Temel eğitimden lise eğitimine kadar öğrenciler yabancı kimlik numarası ile e-okul otomasyon sistemine dahil olmuştur (Tanrıku, 2018:2592).

Göç İdaresi Başkanlığı'nın (2023), Türkiye'deki yabancı sayısına ilişkin yaptığı açıklamada, geçici koruma kapsamında ülkede bulunan Suriyeli sayısının 3 milyon 381 bin 429, gönüllü, güvenli ve onurlu geri dönüş yapan Suriyelilerin de 554 bin 114 olduğu belirtilmiştir. Uluslararası koruma kapsamındaki yabancıların 300 bin 720, ikamet izniyle kalan yabancıların ise 1 milyon 308 bin 514 kişi olduğu ifade edilmiştir. Böylece, Türkiye'deki yabancı sayısının toplam 4 milyon 990 bin 663 olduğu kaydedilmiştir. Bu çerçevede, resmi rakamlara göre toplam yabancı sayısı içinde eğitim-öğretim gören öğrenciler merak konusu olmuştur. YÖK Başkanı Erol Özvar, Yükseköğretimde Uluslararasılaşma ve Türkiye’deki Üniversitelerin Uluslararası Görünürlüğü Çalıştayında yaptığı konuşmada, Türkiye’de 2000 yılında yaklaşık 18 bin kayıtlı uluslararası öğrenci var iken, 2022 yılı itibarıyla, 198 ülkeden gelen 300 binden fazla uluslararası öğrencinin öğrenim gördüğünü belirtmiştir. İlk ve ortaöğretim durumuna bakıldığında; Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Daire Başkanlığı Ocak 2022 verilerine göre, yabancı uyruklu nüfusun 1.365.884’ünü eğitim çağındaki (5-17 yaş) nüfus oluşturmaktadır. Eğitim çağındaki nüfusun Ocak 2022 tarihi itibarıyla 935.731’i eğitim-öğretime dahil edilmiş olup öğrencilerin okullara kayıt süreci devam etmektedir. Tüm yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim

kademelerine göre okullaşma oranlarında ise; okul öncesinde 53.170, ilkokulda 387.037, ortaokulda 335.198, lisede 160.326 öğrenci öğrenim görmektedir. MEB, yabancı uyruklu öğrencilere yönelik; EÇE-Türkiye’de Suriyeli ve İhtiyaç Sahibi Türk Çocuklara Yönelik Erken Çocukluk Eğitimi Projesi ve UYE- Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programı adlı projeleri 2022 itibariyle tamamlamış, Okullara Nakit Desteği, Suriyeli Eğitim Destek Personeli Programı gibi projeleri ise halen yürütmektedir. MEB aynı zamanda, örgün eğitim faaliyetlerinin yanında yüzlerce alanda Halk Eğitimi Merkezleri bünyesinde yaygın eğitim faaliyetleri kapsamında kurslar düzenlemektedir (MEB, 2022).

Türkiye’de zorunlu eğitim 12 yıldır ve üç kademeye ayrılmıştır. İlk kademe 4 yıllık ilkokul, ikinci kademe 4 yıllık ortaokul ve üçüncü kademe 4 yıllık lise dönemini kapsamaktadır (MEB, 2012). Tüm kademelerde yabancı uyruklu öğrenciler, Türk öğrenciler ile birlikte öğrenim görmektedir. Başlangıçta Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim-öğretim gören Suriyeli öğrenciler de artık devlet okullarında öğrenim görmektedir. Güzel’e (2019:43) göre, Suriyeli çocukların eğitimine geçici çözümlerle devam etmenin gerçekçi olmayacağı MEB tarafından da kabul edilmiş bu nedenle GEM’lerin kademeli bir biçimde kapatılması yönünde bir karar alınmıştır. Bu karar doğrultusunda 1, 5 ve 9. sınıflara yeni kayıtların alınması yasaklanmış ve bu öğrenciler devlet okullarına yönlendirilmiştir. İlerleyen yıllarda tüm GEM’lerin tamamen kapatılarak Suriyeli öğrencilerin Türk öğrenciler ile birlikte Türk eğitim sistemi içinde öğrenim görmesi hedeflenmektedir.

Ünal ve Aladağ’a (2020:27) göre, geçici koruma altındaki çocukların yaşadıkları tüm sorunlarla ve karşılaşılabilecekleri tüm risklerle mücadelede en etkili araç eğitimidir. Eğitim süreciyle yetişkinlere göre daha hızlı entegrasyon ve dil sorunlarını daha hızlı aşabilmektedirler. Savaş ve terör ortamından göç etmek zorunda kalan çocuklar için eğitim normalleşme sürecidir. Bu nedenle kapsayıcı eğitim sürecinde geçici koruma altındaki çocukların eğitiminde yaşanan sorunların incelenmesi gerekmektedir. Sarıahmetoğlu ve Kamer’e (2020:1629) göre ise, yabancı uyruklu öğrenciler Türk okullarına kayıt yaptırmadan önce mutlaka bir Türkçe eğitiminden geçirilmelidir. Yabancı uyruklu öğrenciler ülkemize ilk geldiklerinde uyum eğitimi şeklinde bizim adet, gelenek ve göreneklerimiz anlatılmalı ve öğretilmelidir. Yabancı uyruklu öğrenciler okullara yerleştirilirken akranlarıyla aynı sınıf seviyesinde olmalarına dikkat edilmeli, bu öğrencilere psikolojik destek verilmelidir. Yabancı uyruklu öğrenciler sosyal, sportif ve kültürel etkinliklere yönlendirilmeli ve böylelikle uyumları kolaylaştırılmalıdır.

Türkiye’de Müzik Eğitimi

Müzik, düşüncelerin, özellikle de duyguların seslerle anlatılmasıyla oluşan bir sanattır. Müzik sanat olmasının yanı sıra, bir dildir. Bu dil aracılığıyla sevinci, hüznü, acıyı, şakayı, tutkuyu, yalvarışı ve daha birçok duyguyu dile getiririz (Aydoğan, 2007:17). Say (2002:19), müziğin aslında kültürel bir olgu olduğunu, kültürün oluşmasını ve biçimlenmesini doğrudan etkilediğini, geçmiş ile gelecek arasında bağlar kurduğunu, kültürün hem nedeni hem de sonucu olan “insan”ı, insan değerlerini dile getirdiğini ifade eder. Uçan (2005a:30) ise, müziğin, özü itibariyle eğitsel bir nitelik taşıdığını, herkesin, müzikle ilişkisinin biçimine, yönüne, kapsamına ve derecesine göre ondan bir şey aldığını belirtmekte ve bu nedenle müziğin insan yaşamındaki hemen hemen tüm işlevlerinin ancak eğitim (müzik eğitimi) sayesinde oluştuğunu, değiştiğini, geliştiğini ve yetkinleştiğini vurgulamaktadır. Uçan (2005b:14) bir diğer ifadesinde, müzik eğitiminin, temelde bir müziksel davranış değişikliği oluşturma süreci olduğunu, müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresinin, özellikle müziksel çevresinin arasındaki etkileşimin daha düzenli, daha sağlıklı, daha etkili ve daha verimli olmasının beklendiğini belirtir.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de müzik eğitimi “genel müzik eğitimi”, “amatör (özengen) müzik eğitimi” ve “mesleki müzik eğitimi” olmak üzere üç türde sürdürülmektedir. Tarman (2006:10) mesleki müzik eğitiminin, müziği meslek olarak seçmek isteyen kişilere yönelik olduğunu, bu nedenle mesleğin getirdiği müziksel davranışları kazandırmayı amaçladığını ve bu sürecin uzman kişilerce yürütülmesi gerektiğini ayrıca mesleki müzik eğitimine başlayabilmek için, belli düzeyde müzik yeteneğine sahip olunduğunu gösteren müzik yetenek sınavlarında başarılı olunmasının zorunlu olduğunu belirtir. Amatör (özengen) müzik eğitimi ise Say (1998:277) tarafından, müziği sadece sanatsal zevk ve doyum için yapan amatör sanatçılara yönelik bir tür olarak tanımlanmış; bu kişilerin, toplumun müzik beğenisini, sevgisini, isteklerini ve özlemlerini temsil ettiği belirtilmiştir. Genel müzik eğitimi ise, zorunlu eğitim çağındaki her öğrenciye, asgari düzeyde de olsa müzik bilgi ve becerisini kazandırmaya yöneliktir.

Ülkemiz temel eğitim kurumlarında genel müzik eğitimi, okul öncesi düzeyde okul öncesi öğretmenleri, ilkokullarda sınıf öğretmenleri, ortaokullarda ve liselerde ise müzik öğretmenleri tarafından verilmektedir. Günümüzde 2018’den itibaren uygulanan mevcut MEB İlköğretim (1,2,3,4,5,6,7,8.sınıflar) ve Ortaöğretim (9,10,11,12.sınıflar) müzik dersi programında, öğrenme alanı temelli yaklaşım esas alınarak, her sınıf düzeyinde *dinleme-söyleme, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık ve müzik kültürü* başlıklı dört

öğrenme alanı yer almaktadır. Her iki programda da müzik dersleri ile öğrencilerin, asgari müzik bilgisini ve kültürünü edinme, belirli gün ve haftalarda ders içi ve dışı etkinliklerle alana özgü beceriler kazanma, katılımcı, sürekli geliştirilebilir, yeniliklere açık ve değişime öncülük eden bir yapıya sahip bireyler olması hedeflenmektedir. Özellikle büyükşehirlerimizde ve sınır bölgelerdeki okullarımızda yoğunlukla bulunan yabancı uyruklu öğrenciler de diğer öğrencilerle birlikte müzik dersine yönelik temel bilgi, beceri ve yeterlilikleri bu başlıklar altında kazanmaktadır.

Gök Akkılıç' a (2019:271) göre, müzik ve ses eğitimi kapsamında, nitelikli bir eğitim olanağı elde eden bireyler, bu yolla hem kendi bireysel gelişmelerine hız katabilirler, hem de sosyalleşme boyutu konusunda elde ettikleri düzeyle, çevreleriyle de uyumlu olarak bazı ortak değerleri paylaşabilirler. Bu paylaşımlar, onların sosyo-kültürel açıdan gelişmelerinde ve değişmelerinde etkin bir rol oynayacaktır. Akarsu (2018:145) da müziği insanlar arasında evrensel bir dil olarak tanımlamış, müziğin insanların iletişimde kullandıkları etkili araç olduğunu, bir dili öğrenirken hedef kitleye öğretilen yabancı sözlü eserler ve şarkılar sayesinde daha çabuk hedefe ulaşıldığını belirtmiştir. Bununla birlikte, müziksel algı ve bilgilenme ile müziksel yaratıcılık öğrenme alanları diğer öğrencilerde olduğu gibi yabancı uyruklu öğrencilerin müzik yeteneğini keşfetmek, bu öğrencileri amatör ya da mesleki müzik eğitimine yönlendirmek için fayda sağlayacaktır. Karkın'a (2010:3) göre, yaratıcılık kişinin başarılı olması için en önemli özelliklerden birisidir. Müzik eğitimcilerinin doğru öğrenme ortamlarını yaratabilmeleri, çağdaş müzik eğitimi yaklaşımlarını uygun yöntem ve tekniklerle uygulayabilmeleri ile doğru orantılıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mülteci çocuklar çeşitli kültürlerden ve deneyimlerden gelmektedirler ve bu nedenle bir kategoriye sistematik olarak yerleştirilemezler (Frater- Mathieson, 2019:21). Ancak Tonella Tüzün'ün (2016:263) belirttiği gibi, müzik tüm kültürlerde var olan, en moderninden en ilkeline kadar tüm insanlığın ortak bir değeri, ortak bir dilidir. İletişime geçmek için bir ön hazırlık veya donanım gerektirmeyen müzik, bu özelliklerinden dolayı çocuk için tanıdık ve güvenli bir alandır. Bununla birlikte, Şimşek vd. (2019:182) çok kültürlü eğitim konusunda öğretim programlarının ve ders içeriklerinin çokkültürlü eğitime uygun olup olmaması durumunun önemli bir sorun olduğunu, zira çokkültürlü eğitimin uygulanmasında öğretmen yeterliliği ve yaklaşımı ile programların çokkültürlü olmasının da önemini belirtir.

Yeni bir kültüre, eğitim sistemine ve sosyal çevreye uyum sağlamak elbette sancılı bir süreçtir. Müzik eğitiminde tüm öğrenme alanlarındaki kazanımlar, yabancı uyruklu öğrencilerin Türk eğitim sistemine ve okula/derse uyumunda, farklı müzik beğeni kültürü oluşturmasında etkili olacaktır. Diğer taraftan, yabancı uyruklu öğrencilerin uyruğuna göre kendi müzik kültürlerine özgü şarkılar, halk ezgileri de Türk öğrenciler için dünya müziklerini tanımaları bakımından bir avantajdır. Türk öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel paylaşımları, ders içi çalışmalarda, belirli gün ve haftalardaki etkinliklerde, törenler ve kutlamalarda, koro ve çalgı eğitiminde renkli, zengin ve eğlenceli performanslar ortaya çıkarabilir. Bu nedenle, yabancı uyruklu öğrencilerin, Türk öğrenciler ile kaynaşması ve yabancı uyruklu öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonunda, karar vericilere ve uygulayıcılara önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda ilgililere şu öneriler sunulmuştur;

- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilere dil ve iletişim yönünden müzik yoluyla destek eğitimleri verilebilir, uyum programları düzenlenebilir,
- ✓ Müzik etkinlikleri yoluyla, öğrencilerin kendi kültürel kimliklerini koruyabilmesi ve geliştirebilmesi sağlanabilir,
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilerin kendi müzik kültürlerindeki örneklerden Türk öğrencilerle karma müzik etkinlikleri yapılabilir,
- ✓ Öğrencilerin uyruklarından kaynaklanan farklı müzik yaşantıları dikkate alınarak öğrencilerin farklılıklarına yönelik çalışmalar yapılabilir,
- ✓ Yabancı uyruklu öğrenciler ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda amatör veya mesleki müzik eğitimine yönlendirilebilir,
- ✓ Sınıflarında yabancı uyruklu öğrenci bulunan Türk öğrencilerin müzik eğitimine yönelik görüşleri üzerine çalışmalar yapılabilir,
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilerin bakış açısından Türkiye'deki müzik eğitimine yönelik çalışmalar yapılabilir,
- ✓ Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili her tür ve kademedeki müzik eğitimi araştırmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, S. (2018). “Ortaokulda Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere Şarkılarla Türkçe Dil Öğretimi Üzerine Bir İnceleme”. Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science, Yıl: 5, Sayı: 24, Haziran 2018, ss. 138-146
- Arslan, M. (2014). “Haymatlos” Kavramının Türkçedeki Serüveni. Türkbilig, 2014/27: 121-135.
- Aydoğan, S. (2007). Oynayarak Eğlenerek Müzik Dilini Öğreniyoruz. (ss.17) Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Baykara Özaydınlık, K. (2021). Kapsayıcı Eğitime Giriş, (ed.) Taneri, P. O.: *Kuramdan Uygulamaya Kapsayıcı Eğitim 2*. Baskı (ss. 2). Ankara: Pegem Akademi.
- Bostancı, M. (2017). Suriyeli Sığınmacı Sorunu ve Basına Yansımalar. (ss.197). İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Çetin, S., Kılıç, T., Yılmaz, A. ve Dayıoğlu Orman, R. (2010). Mülteci ve Sığınmacı Çocukların Eğitimine İlişkin Temel Bilgiler- Sığınmacı ve Mültecilerin Durumuna Genel Bakış ve Hukuki Durum. (ss. 2-16) Ankara: İnsan Hakları Araştırma Derneği.
- Emin, M. N. (2019). Geleceğin İnşası Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi. (ss.11-12) İstanbul: SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Eren, Z. (2019). Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(1), 213-234.
- Frater- Mathieson, K. (2019). “Mültecilerin Yaşadığı Travma, Kayboluş ve Hüzün Hissi”. Olur, B. ve Ocak, G. (çev.). Mülteci Çocuklara Yönelik Eğitim Müdahaleleri (ss. 21). Ankara: Pegem Akademi.
- Göç İdaresi Başkanlığı Türkiye’deki Yabancı Sayısını Açıkladı. (2023, 24 Mayıs). Anadolu Ajansı. Erişim: 30.12.2023, <https://www.ntv.com.tr/turkiye/goc-idaresi-baskanligi-turkiyedeki-yabanci-sayisini-acikladi,B0nvIB6urEef9Eu6ddizXg>
- Gök Akkılıç, A. (2019). İlköğretimde Ses Eğitimi ve Şarkı Söylemenin Kişilik ve Sosyalleşme Üzerine Etkisi. Sanat ve Tasarım Dergisi, 9 (2), 262-273.
- Güzel, S. (2019). Türkiye’de Öğrenim Gören Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerin Uyum Problemlerinin İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Amme İdaresi Anabilim Dalı Göç Yönetimi Bilim Dalı, Ankara.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (2023). İkamet izinleri, Erişim: 21 Nisan 2023. <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>
- Karkın, A. M. (2010). “Yaratıcılık Kavramı ve Müzik Eğitiminde Yaratıcılığın Rolü ve Önemi”. Sanat Dergisi (14), 1-4.
- Kart, M. & Şimşek, H. (2019, Kasım). “Çokkültürlü Eğitim Mümkün mü?”. (ss.3) Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Kazu, H. & Deniz, E. (2019). “Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilere İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi. 14(20) (ss.1336-1368). DOI: 10.26466/opus.612341
- MEB, (2012). 12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar. Erişim:21.04.2023, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1567.pdf>
- MEB, (2014). Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri. (Genelge, 2014/21). Erişim: 31.12.2023, <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf>
- MEB, (2018). Müzik Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Erişim: 23.01.2024, <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018129173048695-1-8%20M%C3%BCzik%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%2020180123.pdf>
- MEB, (2018). Müzik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar). Erişim: 04.02.2024, <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201821152226520-9-12-M%C3%BCzik%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%2020180121.pdf>

- MEB, (2022). 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı Verileri. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Daire Başkanlığı. Erişim:31.12.2023, https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/26165737_goc2022sunu.pdf
- Mican, B. (2019). Türkiye'nin Mülteci Sorununa Yaklaşımı ve Dış Politikaya Etkileri. (ss. 133). İstanbul: Nuhbe Yayınları.
- Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü. Erişim: 25.12.2023, https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020094144bm_13.pdf
- Özvar, E. (2022, 28 Kasım). Yükseköğretimde Uluslararasılaşma ve Türkiye'deki Üniversitelerin Uluslararası Görünürlüğü Çalıştayı. Erişim:31.12.2023, <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2022/yuksekogretimde-uluslararasilasma-ve-turkiye-deki-universitelerin-uluslararasi-gorunurlugunu-artirma-calistayi.aspx#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%202000%20y%C4%B1n%C4%B1nda%20yakla%C5%9F%C4%B1k,%C3%B6%C4%9Frenmeye%20sahip%20olman%C4%B1n%20gururunu%20ya%C5%9Famaktay%C4%B1z>
- Püsküllüoğlu, A. (2004). Türkçe Sözlük. (7. Baskı). (ss.1424). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sarıahmetoğlu, H. & Kamer, S.T. (2020). Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Eğitim Sürecinde, Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, (19)76, 1611-1630.
- Say, A. (1998). Türkiye'nin Müzik Atlası. (ss.277) İstanbul: Borusan Kültür Sanat Yayınları.
- Say, A. (2002). Müziğin Kitabı. (2.Basım). (ss. 19) Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Snoubar, Y. (2017). "Uluslararası Öğrencilerin Sorunları ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri". (ss.35) Ankara: Gece Kitaplığı.
- Şahin, Ç. (2022). Veri Toplama Teknikleri, (ed.) Kıncal, R. Y.: *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* 7. Baskı (ss. 173). Ankara: Nobel Akademi.
- Şimşek, H., Dağıstan, A., Şahin, C., Koçyiğit, E., Dağıstan Yalçınkaya G., Kart, M. ve Dağdelen, S. (2019). Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Türkiye'de Temel Eğitim Programlarında Çokkültürlülüğün İzleri. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 177-197.
- Tanrıkulu, F. (2018). Suriye Krizi Sonrası Türkiye'deki Sığınmacıların ve Göçmenlerin Eğitimi: Geçmiş, Bugün Ve Gelecek Perspektifleri, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(3), 2585-2604. doi: 10.17218/hititsosbil.450208
- Tarman, S. (2006). Müzik Eğitiminin Temelleri. (s.10) Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Tonella Tüzün, L. M. (2016, Mayıs). "Mülteci Çocuklarının Topluma Entegresinde Müzik Terapisinin Rolü". *VII. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu*, 261-267. Kütahya Güzel Sanatlar Derneği & Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Kütahya.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2022). Uluslararası Göç İstatistikleri, Erişim: 05 Ocak 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Göç-İstatistikleri-2022-49457>
- T.C. Başbakanlık (1961). Cenevre'de 1951 Tarihinde İmzalanmış Olan Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmenin Tasdiki Hakkında Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/125). Erişim: 25.12.2023, https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/KM_/d00/c002/km_00002024ss0053.pdf
- T.C. Resmî Gazete, (1983). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun. (19.10.1983 Sayı : 1819). Erişim: 31.12.2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18196.pdf>
- T.C. Resmî Gazete, (2011). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik. (27.08.2011 Sayı:28038). Erişim, 31.12.2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/08/20110827.htm>
- T. C. Resmî Gazete, (2013). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (C. 53, sayı,28615). Erişim: 25.12.2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>
- T.C. Resmî Gazete, (2014). Geçici Koruma Yönetmeliği. (C. 55, sayı, 29153). Erişim: 25.12.2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15.htm>
- TDK. (2023). Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: 21. 04. 2023, <https://sozluk.gov.tr/>

UN Migration [IOM] (2013). Göç Terimleri Sözlüğü, (39-74). 2. Baskı (Türkçe, 2013) No 31, Erişim: 08.01.2024, https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf

UNHCR-Türkiye. (2023). Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. Erişim: 30.12.2023, <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>

UNHCR-Türkiye. (2023). Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. Erişim: 30.12.2023, <https://www.unhcr.org/tr/vatansizligin-sonlandirilmesi>

Uçan, A. (2005a). İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi. (3. Basım) (ss.30) Ankara: Evrensel Müzikevi.

Uçan, A. (2005b). Müzik Eğitimi. (3. Basım) (ss.14) Ankara: Evrensel Müzikevi.

Ünal, R. & Aladağ, S. (2020). Kapsayıcı Eğitim Uygulamaları Bağlamında Sorunlar ve Çözüm Önerilerinin İncelenmesi.. Journal of Individual Differences in Education, 2(1), 23-42